

Høringsnotat til Stortingets familie- og kulturkomité

Dok 8:49 (2022-2023) En bedre støtteordning for organisasjoner og frivilligheten

Abelia er foreningen for kunnskaps- og teknologivirksomheter i NHO. Vi organiserer 2.700 virksomheter med nær 60.000 årsverk. Abelia har medlemmer innen blant annet IKT, rådgivning, utdanning, forskning og ideell sektor.

Abelia vil takke forslagsstillerne og komiteen for at saken settes på dagsorden og for muligheten til å delta i høring.

Det er svært positivt at Stortinget får anledning til å diskutere støtteordninger for organisasjoner i frivillig og ideell sektor på prinsipielt grunnlag i en egen sak. Spørsmålet om innretningen av disse støtteordningene er naturligvis viktig for de frivillige og ideelle organisasjonene, for forutsigbarhet i driften av velferdstjenester og beredskap, og for hvordan barn, eldre, sårbare grupper og andre inkluderes og aktiviseres i sivilsamfunnet. Men det er også et viktig spørsmål fordi innretningen av hvilke grupper i sivilsamfunnet som styrkes gjennom økonomisk støtte, påvirker hvordan demokratiet utvikles.

Dermed må det være et mål at det er objektive kriterier for tilgang til generelle støtteordninger, med like vilkår for organisasjonene i målgruppen. Men det må også være et mål at prinsippene for støtte og tilgang til ordninger er samordnet på tvers av departementer og formål, og at ordningene treffer bredden i organisasjonslivet.

Etter hvert som antallet tilskudd og tilskuddsordninger endres og systemet blir mer komplekst, er det behov for å gjennomgå helheten for å sikre forenkling og likebehandling. Frivillighetsmeldingen som Stortinget behandlet i mai 2019, skisserte flere tiltak, blant annet flerårige tilskuddsavtaler og forenklingråd. Hurdalsplattformen løfter også forenkling som et mål. Det er imidlertid ikke gjort en helhetlig gjennomgang, og det er flere ferske eksempler på at ordninger har blitt endret eller foreslått endret i strid med Frivillighetsmeldingens uttalte mål om forenkling, forutsigbarhet og forankring. Det er nødvendig at disse målene følges opp av alle departementer som forvalter støtteordninger, og av Stortinget selv når ordninger endres i statsbudsjettene.

Vi oppfatter at hovedlinjen i representantforslaget er mer forenkling og forutsigbarhet, og støtter dette.

Sak om Frivillighetsregisteret

Abelia støtter at informasjon som er registrert i Frivillighetsregisteret skal danne grunnlag for søknadsordninger administrert av det offentlige, og understreker at det må bety at det automatisk hentes informasjon fra registeret før organisasjonene blir bedt om ytterligere informasjon, i tråd med prinsippet om "kun én gang". Tilsvarende må Frivillighetsregisteret kommunisere effektivt med andre registre og hente informasjon der det er registrert tilsvarende opplysninger. Vi viser til sluttrapporten om videreutvikling av Frivillighetsregisteret der disse og flere andre tiltak er omtalt.

Når det gjelder spørsmålet om dette bør meldes opp som egen sak for Stortinget, er dette underordnet oppfølgingen av tiltakene i sluttrapporten. Prosessen bør ikke forsinkes. Stortinget bør benytte behandlingen av representantforslaget til å peke på rapporten og be om at anbefalingene gjennomføres.

Enhetlig definisjon av "frivillig organisasjon"

Det finnes et mangfold av definisjoner av organisasjoner i sivilsamfunnet, fra skatteloven til anskaffelsesregelverket og videre til Frivillighetsregisteret og til ulike forvaltere av tilskuddsordninger. Det vil være hensiktsmessig å finne en felles juridisk definisjon så lenge formålet er å legge felles og enhetlige rammer for tilskudd fra staten. I så måte har Frivillighetsregisterets definisjon fungert godt, mye fordi det er en åpen definisjon som inkluderer bredt.

Organisasjonene i sivilsamfunnet omfatter mer enn tradisjonelle frivillige organisasjoner. Representantforslaget bruker begrepene *sivil sektor/sivilsamfunn* og *frivillighet* om hverandre. Mange ideelle organisasjoner og stiftelser identifiserer seg ikke som frivillige organisasjoner, men er innrettet slik at de likevel kan registreres i Frivillighetsregisteret. Hvis en definisjon resulterer i en innstramning av hvilke organisasjoner som anses som støtteverdige, så vil det få negative konsekvenser for mangfoldet i sivilsamfunnet. Det gjelder ikke minst hvis definisjonen får konsekvenser for annet regelverk enn offentlige støtteordninger, for eksempel skatteplikt. Vi mener derfor det er viktig å understreke at definisjonen fortsatt må være åpen.

I arbeidet må det også tas hensyn til Avkommersialiseringsutvalget som utvikler forslag til definisjon av "ideelle virksomheter". Det er viktig at disse prosessene ikke snubler i hverandre, slik at resultatet blir enda flere definisjoner som ikke samsvarer.

Sak om en forbedret og samordnet tilskuddsforvaltning

Abelia stiller seg bak forslaget og tiltakene som skisseres, og har enkelte kommentarer til tiltak som bør inngå i en slik sak.

Regelverk og støtteordninger for organisasjoner i sivilsamfunnet bør samordnes på tvers av departementer og formål. Dette bør skje gjennom enkle og objektive kriterier der terskelen for å komme inn under ordningene ikke legges ved egne budsjettvedtak, og der støtten forvaltes med armlengdes avstand til politiske myndigheter.

Portalen tilskudd.no ble nylig lansert, men må utvikles til å fungere som en felles søknads- og rapporteringsportal, i tråd med prinsippet om "kun én gang". Målet må være at man skal kunne søke og rapportere ett sted, og at dataene for søknader skal kunne gjenbrukes. Revisors attestasjon av søknader må kunne samles i en attestasjon per organisasjon i stedet for hvert prosjekt.

Staten og offentlige aktører skal i størst mulig grad unngå å styre virksomheten i ideelle og frivillige organisasjoner. Andelen frie midler av offentlig støtte bør være høyest mulig, slik at organisasjonene kan få frigjort ressurser til å arbeide med sine formål. Det betyr en relativt mindre grad av prosjektstøtteordninger der staten styrer aktiviteten i sivilsamfunnet, og en større grad av grunnstøtte eller frie prosjektstøtteordninger. Gode prosjekter kan gå over mange år, mens finansieringen av prosjektstøtte ofte fases ut etter etableringsfasen. Det taler for å vri støtten til drift slik at organisasjonene selv kan styre sin prosjektvirksomhet.

Ikke minst støtter vi forslaget om flerårige tilskuddsavtaler, for å sikre større forutsigbarhet enn når midlene kommer underveis eller også sent i budsjettåret. Der det gis midler som prosjekttilskudd vil flerårige prosjekter, avtaler og rammeavtaler redusere risikoen ved ansettelse og bidra til et mer rettferdig arbeidsliv. Ved omlegging fra enkelttilskudd til søknadsbaserte ordninger, slik Stortinget vedtok for flere støttemottakere under behandlingen av Statsbudsjettet for 2023, vil flerårige avtaler dessuten bidra til den forutsigbarheten mottakerne mister – særlig om det kombineres med dialog i forkant av omleggingen.

Der det ikke gis tilskudd gjennom flerårige avtaler, bør hovedregelen være at tilskuddet kan benyttes i ett år fra utbetaling.

Forenklingsråd for frivilligheten

Abelia har ingen merknader til forslaget, utover at vi støtter tiltaket.

Andre tiltak

Flere tiltak som ikke omtales i representantforslaget, vil også bidra til forutsigbarhet og stabil og effektiv drift av ideelle og frivillige organisasjoner, og bør derfor adresseres i Stortingets behandling av saken.

- Ordningen for merverdiavgiftskompensasjon for frivillige organisasjoner må regelstyres og legges opp med løpende søknadsfrist og utbetaling av kompensasjon gjennom året.
- Uten generelle grunnstøtteordninger bør det opprettes en ordning for investering i digitale systemer, til innovasjon i nye digitale løsninger og tjenester, og til tiltak for kompetanseheving blant brukerne av tjenestene.
- Vi vet at offentlige budsjetter vil være under press i årene fremover. Da må vi ha skattesystemer på plass som verdsetter og stimulerer til giverglede til frivillig sektor både fra enkeltpersoner og bedrifter.

Med vennlig hilsen

ABELIA

Kjartan Almenning

Leder for ideell og velferd